

TORONTÁLI KÖZLÖNY.

EGYESÜLT „FELSŐ TORONTÁL“ és „KIKINDAI KÖZLÖNY“
P O L I T I K A I L A P.

Megjelenik hetfőn, szerdán, pénteken és vasárnap.

Falrahányt borsó.

Nagy-Kikinda, 1898. május hó 21.

„A Napkelet: a napsugar, mely bearanyozza és életre kelti a földet, hogy a lények rajzó sokasága, az ilatos növényzet milliányi fajtája ragyogjon dus színompában.“ Így mondja a poéta.

„A Kelet: a piszok, szülőanyja számtalan betegségnek istápolója undorító nyavalyánknak, szorgalmas terjesztője halálthozó ragályoknak.“ Ilyennek szemléli a kultürember, aki már hozzászókött, hogy a szappanban tisztelje egyik legfontosabb tényezőjét az emberi jólétnek.

Nekünk, kik százados harcötöt vivtünk, hogy megóvjuk a Nyugat művelődését a Kelet pusztító inváziója elől; kik az ozmán világ legyőzötése után is még őrt állottunk, nehogy Törökország révén Európába hurcoltassék a pestis és a kolera: kik kultürtörökvéseink minden szálával a nyugat műveltségéhez füződni óhajtunk: nekünk kettős okunk lehet, hogy a tisztaságot illetőleg ne a Kelet lanyha szokásait kövessük.

Azonban, bár politikai érettség tekintetében szinte felülmulunk bizonyos nyugati népeket, melyek máskülönben a civilizáció élén haladnak — bár az irodalmi és tudományos tevékenység terén néhány évtized alatt századok elmaradt munkáját pótoltuk, s bár kereskedelmünk fejlődésnek indul és iparunk nagy lendületet vesz; mindamellett a közegészségügy terén még nem járunk igen közel nyugati ideáljainkhoz. Különösen a tisztaság fontos kérdése az, mely nem részesül kellő figyelemben sem a kormány és hatóságok, sem pedig — s különösen nem — a köznép részéről.

Pedig a tisztaság ugyszólván orvos és patika együttvéve; a tisztaság egyik legfontosabb tényezője az egészségben maradásnak. Első sorban ő az, aki meghosszabbítja az emberi élet tartamát, az ellentállási képességét annak a testnek, amely áldásos gondozásban részesül. A tisztaság hathatós óvszer, mely bárki számára könnyen hozzáférhető és bizonyára a legolcsóbb valamenyi medicina közül.

Es mégis azt tapasztaljuk, hogy az alsóbb néposztályok korántsem élnek vele oly bőven, mint saját jólétük érdeke megkivánná. A mi parasztjaink, bár előnyösen különböznek a kelet piszkos szegény népétől, még sem törődnek eleget sem saját testük gondozásával, sem hajlékuk tisztaságával.

Különösen a szellőztetés körül követnek el sok mulasztást. Azok az emberek, kik éltük java részét mezei munkával a szabadban töltik el, otthon mintha félnének a friss levegőtől, oly gondosan zárják el lakásukat előle. Még

jobbmodu gazdák házában is a belépőt télen megüti a penészes, dohos szag, fojtja lélegzetét a fülledt levegő, mert éppenséggel nem, vagy legalább nem eleget szellőztetik a szobákat. Hogy a fűtőanyagot takerékoskodhassanak, inkább pazarolják saját és különösen zsenge gyermekeik egészségét. Hogy Magyarországon a gyermekek halandósága nagyobb, mint átlag minden nyugati országban, bizony leginkább annak tulajdonítható, hogy falusi népünk a higiénia követelményeivel oly keveset vagy éppenséggel nem törődik.

Járványoknak kell kiütni, a hágy-máznak kell sorra látogatni, a kolerának rettegésbe kell ejteni az embereket hogy az emberek az egészség megőrzését, törvényeinek követelményeit némi figyelemben részesítsék. Még a hatóságok maguk is várnak ilyen szomorú impulzusokra, hogy e tekintetben erélyesen fellépjenek.

Mert nem a közegészségügyi rendeletekben van a hujja. Ezek meg vannak szép bőven, épületes paragrafusokra osztva, csakhogy ezek a rendeletek a legtöbb esetben írott malaszt maradnak.

Régmult időkben, mikor különösen a szegényebb osztályokkal kevesen törődtek gyámolólag, mikor a jobbgyok sorsa többnyire a nyomor volt s ezek emésztő piszokban sinylődtek, mindenféle járvány hányszor megtizedelte az ország népességét! Ma, hála a terjedő kulturának, már haladtuk annyira, hogy az epidémiák jórészt elveszítették a rettenetességét, a nyomorszülte pestist, a fekete halált már csak hírből ismerjük és a kolera is, ha el látogat Európába, már csak mérsékeltten szedi áldozatait. De azért pusztít vértünkben még elegendő vészes betegség, aminek járványszerű fellépése csakis úgy gátolható meg, ha gondosan ügyelünk a legszigorubb tisztaságra.

Országunkban a halálozási arány kedvezőbb ugyan, mint a napsugaras India némely tartományáé, hol félelmetes lázak és a kolera állandó fészkekkel bírnak. De majd kétszer akkora nálunk a halandóság mint Hollandiában, Angliában, vagy a közműveltség tekintetében annyira előrehaladt skandináv államokban. E tekintetben a statisztika beszédes számai megszivlendő intés gyanánt szolgálhatnak illetékes hatóságainknak, hogy buzgón teljesítsék kötelességüket a közegészségügy körül, Különösen pedig gyakoroljanak kellő erélylyel ellenőrzést nemcsak az utcák és terek tisztántartását illetőleg, hanem ügyeljenek szigoruan minden adott esetben a házak fertőtlenítésére is. Az orvosi közegek pedig, ha igazi emberszerettel teljesítik hivatásukat, iparkodjanak — esetleg népszerű előadásokban — a higiénat illetőleg a népet oktatni és a tisztaság fontos kérdéseiben felvilágosítani. Az

intelligens ellem, mely érzi azt a hivatását, hogy a népet vezesse, szedje csak elő ékesszólását oly gyakorlati dolgokban is, amilyen egy szerény falusi fűrdőház létesítése. Tesznek vele a hazai közügynek bizonyára oly nagy szolgálatot, mintha némi meddő politikai kérdésben próbálnák a kapacitálást. Mert hiába, az igazi európai joggal méri a nép műveltségét a — szappanfogyasztás szerint.

H I R E K.

N.-Kikinda, 1898. évi május hó 21.

— **Kinevezés.** Avallás és közoktatásügyi miniszter Wahl Sarolta okleveles kiseddövönöt a hertelendyalvai állmi kiseddövódához óvönövé nevezte ki.

— **Adakozás.** Tellecsky Kristóf városunk országos képviselője mai névnapja alkalmából a városi szegények részére husz forintot adományozott. — E nemes ténny, ide nyugtatjuk s egyúttal a város szegényei nevében a nemesszivű adakozónak köszönetet mondunk.

— **Erélyes őrnagy.** Lapunk hozta azt a hírt, hogy a helybeli huszárság némely túlságosan pezsgő vérű legénye éjjelenként utcai botrányokat csinált, az ablakokat beveredelte, a fiatal fákat kivagdosta stb. A felzudult polgárság küldütségileg folyamoa város hatóságához oltalomért, miből folyólag Wachtel Leó rendőrkapitány a helybeli katonai parancsnokhoz Karger őrnagyhoz fordult és garázdálkodó katonák megbüntetésé végett. Örömmel regisztráljuk, hogy a parancsnokság, miután ez ügyet a legnagyobb erélylyel kinyomozta, példás büntetést mért a tettesekre, a miáltal a polgárok és a katonaság közötti egyetértő és békességes viszony megerősítéséhez nagyban hozzájárult. Regisztráljuk e ténny, a mely az erélyes őrnagy urat a város közönsége előtt a legelőnyösebb színben tünteti fel.

— **Lopás.** A helybeli gőzmalomban már régóta észrevették, hogy valaki dézsmálja a roktárban levő búzát azonban a tettest nem lehetett kitudni. Tegnap sikerült a rendőrségnek Gavranov Gyoka személyében, — ki mint éjjeli őr van a gőzmalomnál alkalmazva a tettest megcsipni, miután ismét vagy 30 kgr. búzát elkezelt. A rendőrségnél töredelmesen bevallotta bünét és azzal indokolta, hogy az éhség és nyomor vitte reá; hogy az őrizetére bizott magtárban levő búzából elvegyen. Egyúttal bevallotta azt is, hogy a lopásban társa Steinmetz József gőzmalmi alkalmazott volt, kivel ősz óta körülbelül 15 mm. búzát elkezeltek.

— **Új anyakönyvvezetők.** A m. kir. belügyminiszter Torontálmegyében a rudolfsgnadi anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezetővé Ferch Rezső helyettes jegyzőt, a horvát-neuzinaiba Pozojevic István községi jegyzőt, a rudnai anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezetővé Wekerle Pál helyettes jegyzőt, a törökkanizsai anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezető-helyettesé Chernoltec Géza segédjegyzőt, végre a szent-hubert anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezető-helyettesé Fulda Pál nyugalmazott jegyzőt nevezte ki és valamennyit a házassági anyakönyv vezetésél és a házasságkötésnél való közreműködésél megbizta.

— **„A Nagybecskereki Kerékpár-Egyletnek“** f. hó 15-én megtartott versenyén a következő értékes és izléses díjakat osztottak ki a győztesek között:

I. A megnyitő versenynél 3 ezüst érem.

II. A vendégek versenyénél 3 ezüst érmen kívül egy diszes ezüst kehely.

III. Az egyleti versenyénél három ezüst érmen és Keresztes Aladár egy. elnök tiszteletdíja: egy rendkívül esinos, bicikli-dombornyomással aranyozott bronz tintatartó.

IV. A tisztí versenyénél két tiszteletdíj; egy emailrozott ezüst cigaretta-tárca és egy ezüst gyufatartó.

V. A főversenyénél a „Nagybecskereki Kerékpár-Egylet“ tiszteletdíja: egy kettősfelül aranyóra és három ezüst érmen.

VI. A kezdők versenyénél Novák J. C. tiszteletdíja: egy szép sör-service és három ezüst érmen.

VII. Térelőnyverseny. Hölgyek díja: egy brillant-gyűrű és három ezüst érmen.

VIII. A hölgyek versenyénél 3 ezüst érmen és egy arany bicikli bros lefüggő lóherével.

IX. Vigaszverseny: 3 ezüst érmen.

— **A honvédelmi miniszter Temesváron.**
Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter tegnap a déli gyorsvonattal Temesvárra érkezett, hogy két napot választói közt töltsön s a polgárság színe-java pártkülönbség nélkül lelkesen fogadta. A pályaudvarban a városi törvényhatósági bizottsági tagok és előkelő társadalmi körök képviselői impozáns számban jelentek meg. A minisztert a közönség lelkesült éljenzéssel üdvözölte. Molnár főispán üdvözlését fogadta, azután Telbisz polgármester üdvözlését fogadta, nyájas szavakkal válaszolt. A miniszter a főispán vendége. Ebéd után meglátogatta a polgármestert, a hadtestparancsnokot, azután körutra indult a fellobogózott városba, megtekintette az épülő monumentalis templomot és több ipartelepét. Este Molnár főispánnal vacsora volt, mely alatt a Zenekedvelők Egyesülete szerenáddal lepte meg a minisztert.

— **Csöd.** A nagyikindai kir. törvényszék részéről közzétetik, hogy Szeitz Ferenc nagyszentmiklósi be nem jegyzett kereskedő ellen ennek bárhol találtató ingó és Horvát-Szlavonországok kivételével — a magyar állam területén levő ingatlan javaira a csöd megnyitott. Csöd biztosul Kovács Gusztáv törvényszéki bír., tömme gondnokul Jurkovits Othmár, helyettesül Kádár Gyula nagyszentmiklósi ügyvédek neveztettek ki.

— **Lugoson nem volt román tüntetés.**
Egy budapesti lapban május hó 16-án Lugosról közölt azon hír, hogy a románok május 15-én a templomokban isteni tiszteletet tartottak, a diákság nagy tüntetést rendezett és hogy több helyen bankett volt valótlán. Nemszak Lugoson, hanem az eddig befolyt értesítések szerint az egész vármegye területén tüntetések nem voltak, csak Karánsebesen tüzött ki négy theologus egy román nemzetiségű színű zászlót „Desteptate romana“ című fölirattal. Ezek ellen a vizsgálat folyamatba tétetett.

— **Torontál vármegye a munkás-kérdésről**
Torontál vármegye törvényhatósági bizottsága szerdán folytatott tavaszi közgyűlésében a mezőgazdasági munkások válságos helyzetével foglalkozott. A közgyűlés kimondotta, hogy államköltségvetésben felvett 155.000 forintból 1000 forintot bocsásson a torontál-megyei gazdasági egylet rendelkezésére, mely összegből azok a mezőgazdasági cselédek lesznek jutalmazandók, kik hűségük és tisztességük révén arra érdemeseknek bizonyultak. Ezekivül 3000 frtot kér a vármegye oly célra, hogy abból a vándortanítók honoráltassanak, kik a népet az elterjesztett tévtanok tarthatatlanságáról világosítanak fel, továbbá ugyan csak ezen összegből kiadna a vármegye egy négy nyelven megjelenő folyóiratot, mely első sorban gazdasági kérdésekkel foglalkoznék. Az itt elmondott célok megvalósítására a következő bizottságot küldte ki: Elnök: dr. Dellimanics Lajos alispán, tagok Ronay Ernő, Babits József, Karacsonyi Andor, Knyaskó Lajos, Steinbach Antal, dr. Klein Mór, Balázs József.

— **Fogyasztási és értékesítő szövetkezetek központja.**
Ertesülésünk szerint a Magyar Gazdaszövetség által megalapított Sárolyi Sándor gróf v. b. t. t. vezetése alatt álló „Hangya“ című fogyasztási és értékesítő szövetkezet, czége bejegyeztetvén, megkezdte működését. Célja az, hogy fogyasztási és értékesítő szövetkezetek alakulását elősegítse, azoknak központul szolgáljon, ügyvitelüket ellenőrizze s üzleteiket közvetítse. A „Hangya“ a humanisztikus és közegészségügyi mozzanatokon kívül, első sorban, azt a feladatot tűzte maga elé, hogy a nép jólétét emelje, benne a szolidaritás érzetét fel-

ébressze s ezáltal a fenyegető szociális bajok enyhítéséhez a maga részéről is hozzájáruljon. Melegen ajánlhatjuk ennél fogva mindazok figyelmébe, kik a nép javát szívükön viselik, különösen pedig a birtokos osztálynak, papoknak és tanítóknak, kik, mint a nép vezetői, a saját hatáskörükben, a „Hangya“ törekvéseit ha hatásosan előmozdítják.

— **Ösztöndíj pályázat.**
A polgárosított magyar határőrvidék tanulmányi alapjából rendszeresített ösztöndíj állomások közül az 1897./98. tanév kezdetétől betöltendő négy egyenként 120 frtos állomás, polgári, földműves, közép ipar-, iparművészeti és felső kereskedelmi iskolai tanulók részére. Ez ösztöndíjakra első sorban a polgárosított magyar határőrvidék kötelekei, másodsorban pedig azon szegénysoron tanulók tarthatnak igényt, kik a polgárosított magyar határőrvidéki községek valamelyikének tanulói s ott jeles vagy legalább jó előmenetelt s jó erkölcsi magaviseletet tanusítanak. Pályázók kötelesek a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címzett magyar nyelvű kérvényeiket felszerelni a mult tanévben nyert iskolai bizonyítvánnyal, szegénységüket, jelen tanévi tanulmányaikat s azon körülményt tanúsító hatósági bizonyítvánnyal, hogy szüleik a polgárosított magyar határőrvidéken községi illetőséggel bírnak. Oly folyamodók, kiknek szülei egykor a magyar határőrvidék kötelekei közé tartoztak, különösen figyelmeztetnek, hogy ezen körülményt hitelesen igazolni el ne mulasszák. A kérvények legkésőbb 1898. évi május hó 20 ig azon tanintézet igazgatóságához nyújtandók be, melynél folyamodók tanulmányaikat folytatják. A nem magyar nyelvű mellékletek hiteles magyar fordítással látandók el; elkésve benyújtott vagy hiányosan tészeltet folyamodványok figyelembe nem vehetők.

— **Egy zsidógyerek s a fogkefe.**
A zsidó gyerek örvendezve jelenti az apjának, hogy fogkefét veti. Az apja rátamad:

— **Micsoda? Te fogkefét vásárolsz?**
Ha, így haladsz, még ki is fogsz Keresztelkedni!

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Kiss Károly.

Üzlet áthelyezés.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy sütődémet főutca Rackovits-féle iskola mellett lévő **L o z a n c s i t s-féle** házba áthelyeztem.

Naponta kétszer friss ütemény.

Naponta kétszer friss rozskenyér.

A közönség pártolását kérem

188 1—1 mély tisztelettel

Ehentraut Ferdinand.

7948 sz.

tkv. 1897.

Ujabbí-árverési hirdetés.

A billédi kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy özv. Kleitsch Erzsébeth billédi lakos végrehajthatónak Lung Ferenc és Lung sz. Weyer Petronella vajtást szenvedő ellen 324 frt tőke s jár kielégítése miatti ügyében a Lung Ferenc és neje Lung sz. Weyer Petronella tulajdonául felvett a lovrini 1534 szjkyvben A + 1 sor 1455/a hrsz. szálló a Weyer Péter és neje sz. Wiersz Margit javára bekebelezett élet-hoziglani haszonélvezeti jog érintése nélkül Lovrin községhezánál a Weyer Péter lovrini lakos által beadott utóajánlat folytán **1898. évi május hó 24 ik** napján d. e. 10 óraker ujabbí bírői végrehajthatási árverés alá fog bocsájtani azzal, hogy ingatlan az utóajánlattevő által beígért 86 frt 90 krnak alábbban nem fog eladatni.

Venni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy ovadékképesnek nyilvánított értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni, vagy neki a bíróságnál előlegesen elhelyezett bánatpénzről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Billéden, 1898. évi január hó 31.

184

Aláírás olvashatatlan.

Fürdő megnyitás.

Van szerencsém az igen tisztelt közönség tudomására hozni, hogy artézi fürdőm, a melyet most már **két artézi kút** vize táplál és ennek következtében minden nap tiszta és friss vízzel van ellátva **julius hó 1-én** meg fog nyitni és az mint az előző években a régi árak mellett s szokott időben használható.

A fürdő nyitva áll naponként reggeli 5 órától esti 9 óráig és pedig:

a) **nők számára:** naponként reggeli 8 órától 11 óráig, délután 2 órától 6 óráig

b) **férfiak számára:** naponként reggeli 5 órától 8 óráig, továbbá délelőtt 11 órától délután 2 óráig és délután 5 órától este 9 óráig.

A fürdő árszabás a következő:

1. Kád fürdő egy személyre	15 kr.
2. Kád-fürdő minden további szeptember után 10—10 krral több	
3. A nagy uszodában személyenként	10 kr.
4. fürdő lepedő	05 kr.
5. egy törölköző	02 kr.
6. egy úszó nadrág	03 kr.
8. női úszó ruha	05 kr.
9. II nagyuszoda jegy	frt I.—

Szabó István,

186 1—2

fürdő tulajdonos.

4463 szám.

tlkv. 1898.

Arverési hirdetés.

A tkanizsai kir. járásbíróóság mint tlkvi hatóság közhírré teszi, hogy a tkanizsai takarékpénztár végrehajthatónak Dr. Szávits Döméné szül. Gajcsinovits Olga jelenleg adalagos végrehajthatást szenvedett elleni végrehajthatási ügyében a kérelem következtében a végrehajthatási árverés 160 frt tőke valamint 43 frt 87 kr. költség kielégítése végett a területén levő a tkanizsai 519 szjkyvben I. a. végrehajthatást szenvedett tulajdonául (71—72) hrsz. a. felvett 4 ösz. ház és beltelek 1660 frt. ezennel megállapított kikiáltási árban elrendeltetik. Az árverés megtartására határidőül **1898 évi július hó 18-ik napjának d. e. 10 óra**ja alulírott tlkvi hatóság irodába kitiizetik azzal, hogy az árverés alá bocsájtott ingatlan a kikiáltási áron alul is elfog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át vagyis 166 frt készpénzben vagy ovadékképesnek nyilvánított értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni vagy neki a bíróságnál előlegesen elhelyezett bánatpénzről kiállított elismervény átszolgáltatni.

T.-Kánizsán a kir. jbiróság mint tlkvi hatóságnál 1898. évi május hó 4-én.

Dr. Németh,

187

kir. albiró.

1495. sz.

tkv. 1898.

Ujabbí-árverési hirdetés.

A billédi kir. járásbíróóság mint tlkvi hatóság közhírré teszi hogy Schneider János billédi lakos végrehajtható Fischer Jakab billédi lakos végrehajthatást szenvedő ellen 1561 frt tőke s jár. kielégítése miatti ügyében a billédi 207 szjkyvben A I. 418—419 hrsz. a. Fischer Jakab és Mária tulajdonául felvett belsőség Szeibert János a beadott utóajánlat folytán alólírt hatóság hivatalos helyiségében **1898. évi május hó 25-ik** napján d. e. 10 óraker ujabbí bírői végrehajthatási árverés alá fog bocsájtani azzal, hogy az ingatlan az utóajánlattevő által beígért 3300 frtnál alábbban nem fog eladatni.

Venni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy ovadékképesnek nyilvánított értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni, vagy neki a bíróságnál előlegesen elhelyezett bánatpénzről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Billéden, 1898. márc. hó 31-én.

Aláírás olvashatatlan.